

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 stycznia 2014r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Maria Matyja

Protokolant: sek. sąd. Joanna Kotowska

po rozpoznaniu w dniu 20 stycznia 2014r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **O. M. (1)**

przeciwko **(...) S.A. w W.**

o zapłatę i rentę

I. zasądza od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powoda O. M. (1) kwotę 200.165,85zł (słownie dwieście tysięcy sto sześćdziesiąt pięć złotych i osiemdziesiąt sześć groszy) z ustawowymi odsetkami od 2 maja 2013r. do dnia zapłaty

II. zasądza od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powoda O. M. (1) tytułem renty wyrównawczej:

- kwotę 120,59 zł (słownie sto dwadzieścia złotych i pięćdziesiąt dziewięć groszy) miesięcznie poczynając od 1 marca 2010r. do 31 grudnia 2010r.

- kwotę 160,19 zł (słownie sto sześćdziesiąt złotych i dziewiętnaście groszy) miesięcznie poczynając od 1 stycznia 2011r. do 31 grudnia 2011r.

- kwotę 131,25 zł (słownie sto trzydzieści jeden złotych i dwadzieścia pięć groszy) miesięcznie poczynając od 1 stycznia 2012r. płatnej do 10 każdego miesiąca, przy czym do kwot rent płatnych do 20 stycznia 2014r. ustawowymi odsetkami od 20 stycznia 2014r. do dnia zapłaty, a w przypadku renty bieżącej z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminowi płatności

III. oddala powództwo w pozostałym zakresie

IV. zasądza od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powoda O. M. (1) kwotę 9.141.34zł (słownie dziewięć tysięcy sto czterdzieści jeden złotych i trzydzieści cztery grosze) tytułem zwrotu kosztów procesu.

V. nakazuje ściągnąć od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Olsztynie kwotę 5.190,-zł (słownie pięć tysięcy sto dziewięćdziesiąt złotych) tytułem należnej opłaty w sprawie od obowiązku uiszczenia której powód był zwolniony.

UZASADNIENIE

Powód O. M. (2) pozwem wniesionym w dniu 22 lutego 2013r. wniósł o zasądzenie od (...) S.A. w W.

- kwoty 250.000,-zł z ustawowymi odsetkami od wniesienia pozwu do dnia zapłaty

- kwoty 19.874,29zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty

- renty wyrównawczej w kwocie 1000,-zł miesięcznie płatnej z góry do 10 –tego każdego miesiąca płatnej za okres od 1 marca 2010r. wraz z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat oraz należnych kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu podał, że jest synem K. D. i W. M..

W dniu 18 maja 2007r. w Tczewie miał miejsce wypadek komunikacyjny, którego sprawcą był Z. K.. W wyniku tego wypadku śmierć poniosła matka powoda K. D. i jego dziadek L. M., a ojciec W. M. doznał obrażeń skutkujących naruszeniem czynności narządów na okres powyżej 7 dni.

W dacie śmierci matki powód miał 12 lat i znajdował się w wieku w którym dzieci w szczególny sposób potrzebują pełnej rodziny. Do chwili wypadku mieszkał z obojgiem rodziców, ale z matką łączyła go szczególna więź emocjonalna. Wykonywała ona wszystkie czynności związane z codzienną obsługą domu takie pranie, gotowanie, sprzątanie. Odwoziła i przywoziła powoda ze szkoły, organizowała jego zajęcia pozalekcyjne na które również go podwoziła. Pomagała mu w odrabianiu lekcji, pielęgnowała w chorobie, wyjeżdżała z nim na wakacje. W chwili śmierci miała zaledwie 32 lata była osobą zdrową i miała przed sobą jeszcze wiele lat życia. Budziła powszechny szacunek i była lubiana, a dla powoda była w wielu dziedzinach autorytetem. Zmarła śmiercią gwałtowną w następstwie ciężkich i rozległych naruszeń ciała co dodatkowo zwiększyło traumę powoda.

W wyniku wypadku powód stracił również dziadka, a ojciec jego odniósł poważne obrażenia z powodu których nie był w stanie przez długi okres poświęcić powodowi należytej uwagi. Powyższe okoliczności spowodowały, że zostało naruszone podstawowe dobro osobiste powoda jakim jest prawo do życia w rodzinie i prawo do posiadania matki. Dochodzona kwota zadośćuczynienie nie przywróci powodowi matki i nie zniweluje przeżytej traumy ale pozwoli na zmniejszenie poczucia krzywy i ułatwi przezwyciężenie ujemnych przeżyć.

Powód dochodzi również zapłaty odszkodowania, a tytułu pogorszenia jego sytuacji życiowej. Z powodu śmierci matki został zmuszony do poniesienia kosztów związanych z pogrzebem, koniecznością nabycia odpowiedniego ubrania dla siebie i zmarłej, nekrologów, kwiatów, ramki na zdjęcia pralni, poniósł koszty paliwa, opłat za miejsce na cmentarzu, opłat za wjazd na cmentarz, zakupu krzyży nagrobkowych, koszt wykonania nagrobka, oraz zapłacenie długu zmarłej w sklepie, wszystko na łączną kwotę 19.874,-29zł.

Powód domaga się również zasądzenia renty odszkodowawczej w kwocie po 1000,-zł miesięcznie poczynając od 1 marca 2010r. Śmierć matki spowodowała niekorzystną zmianę jego sytuacji materialnej. Zmarła K. D. prowadziła działalność gospodarczą – Biuro (...). (...) w O.. Działalność ta przynosiła dochody. Zmarła była obowiązana do alimentacji na rzecz powoda i dostarczała mu środków na zaspokojenie jego wszystkich potrzeb. Aktualnie powód otrzymuje rentę rodzinną z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w kwocie 531,46zł, która nie zaspokaja potrzeb powoda.

Pozwany (...) S.A. w W. wniosł o oddalenie powództwa i zasądzenie na jego rzecz należnych kosztów procesu.

W pierwszej kolejności zaprzeczył, aby ubezpieczył odpowiedzialność cywilną sprawcy wypadku, w związku z czym nie uznaje roszczenia powoda co do zasady.

Jednak z ostrożności procesowej zarzucił, iż roszczenie powoda o zadośćuczynienie nie ma oparcia w stanie prawnym, bowiem wypadek miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008r., a więc przed wprowadzeniem do kodeksu cywilnego postanowień art. 446§ 4 k.c.

Nadto zarzucił, że roszczenie powoda jest wygórowane i niedostatecznie udowodnione. Nie był on bowiem konsultowany psychologicznie ani po wypadku ani obecnie, a zatem tylko jego twierdzenie o rzekomych stratach moralnych czy krzywdzie po śmierci matki nie uzasadnia tak wysokiego roszczenia. Powołując się na orzecznictwo

wskazał ponadto, że kwoty zadośćuczynienia nie mogą być rażąco wygórowane, nie mogą prowadzić do wzbogacenia poszkodowanego, a nadto muszą pozostawać w korelacji ze stopą życiową społeczeństwa w jakim żyje poszkodowany.

Odnosnie roszczenia o odszkodowanie za pogorszenie sytuacji życiowej powoda pozwany również podniósł, że nie zostało ono udowodnione, zaś koszty związane z pogrzebem należą się temu kto je poniósł. W tym przypadku zostały one poniesione przez ojca powoda.

Sąd Okręgowy ustalił co następuje:

W dniu 18 maja 2007r. w Tczewie doszło do wypadku komunikacyjnego w wyniku którego śmierć poniosła matka powoda K. D., jego dziadek L. M., a ojciec W. M. doznał obrażeń ciała.

Sprawcą wypadku był Z. K., który prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Tczewie z dnia 24 listopada 2008r. Sygn. akt II K 492/07 został skazany na karę 2 lat pozbawienia wolności w zawieszaniu na okres 5 lat . Apelacja W. M., który w niniejszej sprawie był oskarżycielem posiłkowym nie została uwzględniona. Wyrokiem z dnia 27 marca 2009r. Sygn. akt V Ka 112/09 Sąd Okręgowy w Gdańsku zaskarżony wyrok utrzymał w mocy uznając apelację za oczywiście bezzasadna.

(akt zgonu K. D. koperta k 14, notatka o wypadku k 72, akta sprawy Sądu Rejonowego w Tczewie II K 492/07)

W chwili śmierci zmarła K. D. była rozwiedziona i pozostawała w faktycznym związku z ojcem powoda W. M.. Od 7 lutego 2005r. prowadziła działalność gospodarczą pod nazwą Biuro (...), z której jak wynika z rozliczeń podatkowych uzyskiwała miesięczny dochód netto na poziomie ok. 1200 -1500,-zł.

(zeznania W. M. k , decyzja o wykreśleniu wpisu z ewidencji działalności gospodarczej k 17, deklaracja podatkowe za rok 2006 i 2007 k 22-27)

Powód O. M. (2) urodził się w dniu (...), a zatem w dacie śmierci matki nie miał jeszcze ukończonych 12 lat i chodził do 5 klasy szkoły podstawowej, którą ukończył w 2008. On też nabył po matce K. D. spadek w całości z dobrodziejstwem inwentarza. Po śmierci matki powód otrzymywał rentę rodzinną początkowo w wysokości początkowo 531,46zł netto miesięcznie, a obecnie 717,35zł netto miesięcznie.

(akt urodzenia powoda koperta 14, świadectwo ukończenia szkoły podstawowej k 19,20, postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku k 18, decyzje ZUS o rencie rodzinnej k 28-31, k 193-205)

Powód przed wypadkiem mieszkał z obojgiem rodziców, ale był bardzo mocno związany z matką która mimo prowadzonej działalności gospodarczej poświęcała mu dużo czasu. Wiadomość o wypadku w wyniku którego zginęła jego matka i dziadek, a ojciec został ranny przekazała powodowi świadek A. R.. Wiadomość tę przyjął bardzo emocjonalnie z niedowierzaniem miał wątpliwości czy nie został oszukany co do tego, że ojciec żyje. Następnie „zamknął” się sobie nie nawiązywał kontaktu odpowiadał tylko na pytania, był jakby nieobecny. Nie mógł też spać. Pogrzeb matki i dziadka był dla niego bardzo traumatycznym przeżyciem. Przed śmiercią matki był wzorowym uczniem, miał wiele dodatkowych zajęć; jak taniec towarzyski, nauka języka angielskiego, chodził na bangbingtona ,piłkę nożną , tenisa. Po śmierci matki opuścił się w nauce, brak mu było koncentracji, był rozchwiany emocjonalnie, niesystematyczny i niezdyscyplinowany. Zniechęcił się też do zajęć dodatkowych na które wcześniej uczęszczał. Zdarzały mu się wybuchy agresji , szczególnie w kontaktach z ojcem . Matkę wspomina bardzo dyskretnie, ale długi czas zdjęcie matki były w całym mieszkaniu. Obecnie są tylko w pokoju powoda. Często powtarzał „po co żyć” , a z pamiętnika, który pisał, i który został przeczytany przez jego ojca wynika że miał myśli samobójcze, od których odwiedli go koledzy. Ojciec umówił go na dwa spotkania z psychologiem, ale powód nie chciał w nich uczestniczyć.

(zeznania świadków A. R. k 69-70, U. M. k 70 , W. M. k 70-71, płyta CD k 73, zeznania powoda k 208-209, płyta CD k 211)

Sprawca wypadku Z. K. w chwili wypadku kierował samochodem ciężarowym marki (...) o numerze rejestracyjnym (...). Pojazd ten był leasingowany w (...) (...) przez firmę (...) w G. i posiadał ubezpieczenie OC i AC u pozwanego ubezpieczyciela.

(pismo R. S. k 86)

Z opinii psychologa - biegłej E. G. S. wynika, że śmierć matki u powoda spowodowała zaburzenia w aspekcie psychologicznym i emocjonalnym. Była silnym przeżyciem traumatycznym z uwagi na wiek powoda jego okres rozwojowy i bliskie więzi emocjonalne łączące go z matką. Przeżycia te spowodowały wystąpienie u powoda zaburzeń emocjonalnych takich jak: obniżony nastrój, zmniejszone zainteresowanie nauką i innymi osobami, odczuwanie wewnętrznego cierpienia, smutku, płaczliwość, wybuchowość. Przeżycia te spowodowały też deficyt poznawczy w postaci obniżenia poczucia własnej wartości, odczucie beznadziejności swojej sytuacji, poczucie bezsensu życia, trudności w koncentracji uwagi. Zaburzenia motywacyjne u powoda manifestują się zdaniem biegłej brakiem motywacji do nauki, izolowaniem się, zamykaniem się w sobie, myślami samobójczymi. Natomiast zaburzenia vegetatywne to męczliwość i zaburzenia snu.

Zakres tych zaburzeń i czas ich występowania pozwalają na wniosek, że miały one postać depresji młodzieńczej i w znaczący sposób obniżyły jakość i komfort życia powoda.

Zdaniem biegłej psycholog powód wymaga pomocy psychologicznej z uwagi na utrzymujący się poziom cierpienia i wewnętrznego smutku oraz zaobserwowane przez biegłą nieadekwatne wzorce radzenia sobie z przeżyciami emocjonalnymi oraz tendencją do uzależnień (wcześniej gry komputerowe obecnie trening sportowy). Trudne do przewidzenia jest jakie są prognozy pełnego wyzdrowienia powoda w przyszłości, ale dostępna obecnie literatura wskazuje na częstsze występowanie depresji w wieku dorosłym u tych osób u których w wieku młodzieńczym występowały epizody depresji.

(opinia pisemna biegłej psycholog k 103-113)

Strony nie wniosły żadnych zastrzeżeń do opinii biegłej psycholog.

Z opinii biegłego z zakresu ekonomii C. K. wynika średni wskaźnik dochodowości działalności gospodarczej prowadzonej przez zmarłą K. D. w latach 2005 , 2006 wynosił 0.34%. Prognozowany dochód brutto z tej działalności w latach 2007-2012 kształtowałby się na poziomie od 18. 215. 56 zł (netto 14.754.56zł) w roku 2007 do 24.694,24zł (netto 20.002,24zł) w roku 2012. W oparciu o te wyliczenia biegły wyliczył iż kwota renty wyrównawczej winna wynosić w roku 2007 – kwotę 83,31 zł , w 2008- 134,94zł, w 2009 – 170,98zł, w 2010r. 208,64zł, w 2011- 266,91zł i 2012 – 301,97zł.

W ustnych wyjaśnieniach do opinii biegły wskazał, że w przypadku wzrostu renty otrzymywanej przez powoda z ZUS-u, która jest corocznie waloryzowana renta wyrównawcza winna być odpowiednio zmniejszona. Wskazał też, że dacie sporządzenia opinii nie miał danych o wysokości renty z ZUS.

(opinia na piśmie k 142- 150, ustne wyjaśnienia biegłego k 208 , płyta CD k 211)

Jak wynika z zeznań ojca powoda W. M., w chwili śmierci K. D. z którą pozostawał w faktycznym związku prowadził on wówczas działalność gospodarczą z której uzyskiwał dochód w kwotach między 200.000,-zł a 250.000,-zł. Po śmierci partnerki uzyskiwał niższe dochody z tej działalności, aby ostatecznie w 2010r. z niej zrezygnować. Aktualnie utrzymuje się tylko z wynajmu lokali.

(zeznania W. M. k 71 odwrót , płyta CD k 72)

Domagając się zapłaty odszkodowania w kwocie 19. 874, 29 zł powód przedłożył rachunki związane z wykupieniem miejsca na cmentarzu, postawieniem nagrobka, uiszczeniem należności za wjazd na cmentarz, oraz zakupem dwóch krzyży mosiężnych oraz zamieszczeniem nekrologów w gazecie na łączną kwotę 18.288,93zł z czego tylko na jednym na

kwotę 165,85 zł (należność za wjazd na cmentarz) jako wpłacający został wskazany powód. Na pozostałych rachunkach jako nabywca usługi wskazany jest ojciec powoda W. M. (rachunki na kwotę 17.189,63zł) i D. M. (rachunek na kwotę 942,45zł).

Na pozostałą kwotę 1.585,-zł która miała stanowić koszt zakupu ubrania żałobnego dla powoda jego zmarłej matki, kwiatów, ramki na zdjęcia, paliwa, koszt usługi pralniczej oraz zwrot długu zmarłej w sklepie nie zostały przedłożone żadne dowody takie jak paragony z kasy fiskalnej, pokwitowanie przyjęcia długu)

(koperta k 15)

Powód przesłuchany w charakterze strony zeznał, że po śmierci matki z którą był bardzo silnie związany nic już nie było takie same. Po śmierci matki gorzej się uczył bo nie był w stanie się skupić, nie mógł spać. Został sam ze swoim bólem i stratą, bo ojciec przezywając własną traumę po śmierci partnerki nie był w stanie mu pomóc. Przelewał w tym czasie swój ból na papier pisząc pamiętnik, ale to też mu nie pomagało i zarzucił to. Miał myśli samobójcze, z których ostatecznie zrezygnował mając na uwadze krzywdę, którą wyrządziłby nie tylko sobie ale i innym. O matce nie rozmawia z innymi osobami, ale rozmawia z nią kiedy się modli. W jego pokoju jest wiele zdjęć matki. Na osiemnaste urodziny wytatuował sobie na lewym przedramieniu datę urodzenia i śmierci matki. Daje mu to poczucie, że matka jest przy nim.

Akceptuje fakt, że ojciec ułożył sobie życie z inną kobietą, ale wszystko obecnie kręci się wokół nowej partnerki ojca i ich małego dziecka. Po skończeniu liceum zamierza studiować albo ekonomię albo psychologię. Nie korzystał z pomocy psychologicznej bo uważał, że sam musi sobie poradzić ze swoją traumą. Zamierza z pomocy psychologicznej skorzystać po maturze, którą zdaje w tym roku. Rodzice nie byli małżeństwem, ale funkcjonowali jak normalna rodzina.

(zeznania powoda k 208-209 ,płyta CD k 211)

Sąd Okręgowy zważył:

Roszczenia zgłoszone przez powoda co do zasady są uzasadnione i znajdują oparcie w postanowieniach art. 446 § 1 i 2 k.c. oraz w art. 23, 24 i 448 k.c.

Art. 446 k.c. w brzmieniu obowiązującym sprzed 3 sierpnia 2008r. czyli przed dodaniem przez ustawę z dnia 30 maja 2008r. (Dz. U. Nr 116 poz. 731) § 4 dotyczącego możliwości przyznania najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, określał podmiotowy i przedmiotowy zakres naprawienia szkody jeżeli skutek tak jak w niniejszym przypadku na skutek uszkodzenia ciała nastąpiła śmierć poszkodowanego. Do kręgu podmiotów uprawnionych do żądania kompensaty należą osoby pośrednio poszkodowane, i są nimi:

- osoby, które poniosły koszty leczenia i pogrzebu zmarłego
- osoba względem której ciążył na zmarłym ustawowy obowiązek alimentacyjny
- osoby bliskie, którym zmarły dobrowolnie i stale dostarczał środków utrzymania.

Wprowadzenie do systemu prawnego art. 446 § 4 k.c. nie stanowi, o powstaniu roszczeń o zadośćuczynienie w przypadku śmierci osoby bliskiej dopiero od momentu jego wejścia w życie tj. od 3 sierpnia 2008r. Wprowadzenie postanowień § 4 do art. 446 k.c. niewątpliwie ułatwia dochodzenie tego roszczenia, jednakże w przypadku osób, których dobro osobiste w postaci więzi rodzinnej zostało naruszone czynem niedozwolonym który miał miejsce przed wejściem w życie tego przepisu to jedyną podstawę ich roszczeń o zadośćuczynienie jest art. 448 k.c. w związku z art. 23 i 24 k.c. Jak wskazane zostało w wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 6 września 2012r. I ACa 739/12 LEX nr 1223205, akceptującym ten pogląd wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 7 czerwca 2013 I ACa 211/13 LEX nr 1331004 na gruncie art. 34 ustawy z 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym

Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych skoro posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznych są zobowiązani do odszkodowanie za wyrządzona w związku z ruchem pojazdu szkodę, której następstwem jest między innymi śmierć, to ramach zawartej umowy ubezpieczyciel przejmuje odpowiedzialność sprawcy, jako że taka jest istota ubezpieczenia się od odpowiedzialności cywilnej i ani z przepisów tej ustawy ani z umowy nie wynika aby odpowiedzialność ubezpieczyciela za szkodę w postaci naruszenia dóbr osobistych osób najbliższych osoby zmarłej wywołana śmiercią na skutek wypadku spowodowanego przez kierującego pojazdem mechanicznym za którą ponosi on odpowiedzialność była wyłączona . Takie wyłączenie musiałoby być wyraźne. Podobne stanowisko zostało zaprezentowane w szeregu wyrokach Sądów Apelacyjnych , mianowicie w wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 14 czerwca 2013r. I ACa 539/13 LEX nr. 13669453, wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 18 czerwca 2013r. I ACa 392/13 LEX nr 1342326, wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 czerwca 2013r. I ACa 1270/13 LEX nr 1335752., wyrokach Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 lipca 2013r. I ACa 220/13 LEX nr 1369350, z dnia 12 lipca 2013r. I ACa 227/13 LEX nr 1390383, z dnia 6 sierpnia 2013r. I ACa 276/13 LEX nr 1372317, wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 6 sierpnia 2013 I ACa 430/13 LEX nr 1369226.

Zobowiązany do naprawienia szkody jest podmiot, który według reguł danego zdarzenia ponosi odpowiedzialność deliktową za uszkodzenie ciała, a konsekwencji śmierci poszkodowanego.

Niewątpliwa w niniejszej sprawie jest odpowiedzialność pozwanego, na podstawie art. 822 k.c., u którego ubezpieczony był pojazd kierowany przez sprawcę wypadku Z. K. w wyniku którego nastąpiła śmierć K. D.. Został on skazany prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Tczewie z dnia 24 listopada 2008r. Sygn. akt II K 492/07 na karę 2 lat pozbawienia wolności, z warunkowym zawieszeniem na okres 5 lat.

Pojazd którym kierował sprawca wypadku był ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej u pozwanego, co wyklucza kwestionowanie przez niego swojej odpowiedzialności co do zasady.

Spór w niniejszej sprawie dotyczy tego, czy powodowi należy się zadośćuczynienie za naruszenie jego dóbr osobistych w postaci więzi emocjonalnych jakie łączył go z matką i jego prawa do życia w rodzinie w żądanej wysokości, a nadto czy należy mu się odszkodowanie za poniesione przez niego koszty oraz renta wyrównawcza.

Odnosząc się do pierwszego z roszczeń powoda , a mianowicie zadośćuczynienia za naruszenie jego dobra osobistego w postaci pozbawienia go więzi emocjonalnych łączących go z matką, prawa do życia w rodzinie i prawa do utrzymywania wspólnych więzi na skutek jej śmierci matki w wyniku deliktu, wypadku, którego sprawcą był Z. K. .

Więź rodzinna stanowi dobro osobiste podlegające ochronie na podstawie art. 23 i 24 k.c. Art. 448 k.c. stanowi, że w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.

Reasumując zadośćuczynienie pieniężne o którym mowa w w/w art. 448 k.c. ma na celu naprawienie szkody niemajątkowej wyrażającej się krzywdą w postaci głównie cierpień psychicznych.

Pojęcie „sumy odpowiedniej” użyte w tymże przepisie ma w istocie charakter nieokreślony, niemniej jednak w judykaturze wskazane są kryteria jakimi należy się kierować przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia. Określenie wysokości zadośćuczynienia za doznaną krzywdę powinno się opierać na obiektywnych i sprawdzalnych kryteriach, kierować się jego celami i charakterem przy uwzględnieniu jednak indywidualnej sytuacji poszkodowanego. (por wyrok SN z dnia 12 września 2002 IV CKN 1266/00 LEX nr 80722).

Z uwagi na to, że zadośćuczynienie ma mieć przede wszystkim charakter kompensacyjny, jego wysokość nie może być określona w wysokości symbolicznej, lecz winna przedstawiać pewną ekonomicznie odczuwalną wartość. Jednocześnie przyznana suma pieniężna tytułem zadośćuczynienia powinna być utrzymana w rozsądnych granicach i dostosowana do aktualnych stosunków majątkowych w społeczeństwie, kraju, w którym mieszka poszkodowany. Najbliższym punktem odniesienia powinien być poziom życia osoby, której zadośćuczynienie przysługuje, gdyż jej

stopa życiowa rzutować będzie na rodzaj wydatków konsumpcyjnych mogących zrównoważyć doznane cierpienie (por wyrok SN z dnia 29 maja 2008r.II CSK 78/08 LEX nr 420389).

Zadośćuczynienie winno być także stosowne do doznanej krzywdy oraz uwzględniać wszystkie zachodzące okoliczności. W szczególności winny być wzięte pod uwagę takie okoliczności jak nasilenie cierpień, ich długotrwałość, a także skutki śmierci osoby najbliższej na obecne i przyszłe życie pozostałych członków rodziny.

Jak wcześniej wskazano zadośćuczynienie nie może stanowić zapłaty symbolicznej, ale i nie może być niewspółmierne.

Powód niewątpliwie bardzo mocno przeżył i jak wynika z opinii biegłego psychologa przeżywa w dalszym ciągu śmierć matki, z którą był silnie i emocjonalnie związany. Śmierć matki była i jest dla powoda ogromną traumą od której nie umie się wyzwolić. Jego ucieczki początkowo w gry komputerowe a następnie w sport są tylko w opinii biegłej próbą ucieczki od traumy z którą w rzeczywistości sobie nie radzi. Opinię biegłego psychologa jako wyczerpującą i fachową, który ponadto odpowiedział na wszystkie podnoszone przez stronę pozwaną zarzuty Sąd podzielił w całości. Zeznania A. R., U. M. i ojca powoda W. M. tak co do zachowania powoda bezpośrednio po śmierci matki jak i co do obecnych jego zachowań, zmiany w jego psychice, w ocenie Sądu są szczere i wyczerpujące i w pełni zasługują na to aby im dać wiarę w całości. Korespondują one też w pełni z opinią psychologiczną. Wynikają one z obserwacji zachowań obecnych powoda i porównywania z jego zachowaniem gdy matka żyła.

Okoliczność iż powód bezpośrednio po śmierci matki nie chciał korzystać z pomocy psychologicznej nie oznacza w ocenie Sądu, że jego cierpienia były słabsze a krzywda jakiej doznał na skutek śmierci matki jest mniejsza. Powód w chwili śmierci matki miał prawie 12 lat. Był więc już w takim wieku, że miał pełną świadomość tragicznej śmierci osób bliskich – matki i dziadka a przez to rozmiaru tragedii jakiej doznał. Uczestniczył świadomie w ich pogrzebie, podczas którego przez cały czas płakał. Mieszkanie początkowo było w całości wypełnione zdjęciami matki. (obecnie są one już tylko w jego pokoju). Powód miał problemy ze snem, koncentracją opuścił się w nauce często powtarzał „po co żyć”, stracił zainteresowanie zajęciami dodatkowymi na które wcześniej uczęszczał, takich jak taniec , tenis , bangbington, piłka nożna. Ma silnie poczucie zagrożenia także utraty ojca. Fakt, że obecnie nie chce mówić o matce, ucieka w bardzo intensywny sport świadczy o bardzo głębokiej traumie, brakiem pogodzenia się z jej odejściem. Jednocześnie potrzebuje on bliskości ojca mimo, że ten obecnie związany jest już z inną kobietą z którą ma małe dziecko. Obecna partnerka ojca nie jest w stanie zastąpić powodowi nawet przy najszczęśliwszych chęciach matki, zresztą powód tego w ogóle nie oczekuje. Mając na uwadze powyższe w ocenie Sądu kwota 200.000,-zł będzie odpowiednią dla niego kwotą zadośćuczynienia.

Roszczenie przewyższające tę kwotę podlega oddaleniu.

Odsetki ustawowe od powyższej kwoty zasądzono od dnia 2 maja 2013r. Powód nie wykazał aby przed tą datą doręczenia pozwu pozwanemu, co miało miejsce w dniu 2 kwietnia 2013r. (k45) zgłaszał mu roszczenie wynikające z ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej sprawcy wypadku. Zgodnie z postanowieniami art. 817 § 1 k.c. oraz art. 14ust 1 wyżej przywołanej ustawy z dnia 22 maja 2005r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (tj. Dz. U z 2013 poz. 392) ubezpieczyciel obowiązany jest spełnić świadczenia w terminie 30 dni licząc od otrzymania zawiadomienia o wypadku. Pozwany został zawiadomiony o szkodzie w dniu 2 kwietnia 2013r. tj. w dacie doręczenia mu pozwu co przesądza o terminie wymagalności tych roszczeń, w związku z czym żądanie powoda zasądzenia odsetek ustawowych od daty wniesienia pozwu jako niezasadne podlega oddaleniu.

Kolejnym roszczeniem powoda jest żądanie w przedmiocie renty wyrównawczej.

Zgodnie z art. 446 § 2 k.c. osoba, względem której ciążył na zmarłym ustawowy obowiązek alimentacyjny, może żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody renty obliczonej stosownie do potrzeb poszkodowanego oraz do możliwości zarobkowych i majątkowych zmarłego przez czas prawdopodobnego trwania obowiązku alimentacyjnego.

Takiej samej renty mogą żądać inne osoby bliskie, którym zmarły dobrowolnie i stale dostarczał środków utrzymania, jeżeli z okoliczności wynika, że wymagają tego zasady współżycia społecznego.

W związku z powyższym stwierdzić należy, że pierwszą grupę osób uprawnionych do uzyskania renty stanowią osoby, względem których ciążył na zmarłym ustawowy obowiązek alimentacyjny. Obowiązki takie przewidują art. 23, 27, 60, 128 i n. k. r. o. Jest to tzw. renta obligatoryjna (patrz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 1995 roku, III CRN 46/95, Prok. i Pr. 1996, nr 5, poz. 53).

Zaznaczyć należy, iż zasądzenie renty na podstawie wyżej przytoczonego przepisu nie jest zależne od tego, czy obowiązek alimentacyjny zmarłego był stwierdzony prawomocnym wyrokiem, ani od tego, czy zmarły ten obowiązek wypełniał. W procesie odszkodowawczym sąd powinien poczynić ustalenia, czy w świetle przepisów k. r. o. roszczenia alimentacyjne byłyby zasadne.

Roszczenie o rentę nie jest zależne od tego, czy istnieją inne osoby zobowiązane do alimentacji w dalszej kolejności niż zmarły. Jeżeli natomiast istnieją osoby zobowiązane w tej samej kolejności (art. 129 § 2 k.r. o.), to sąd, przyznając rentę, powinien tę okoliczność wziąć pod uwagę (patrz Komentarz do Kodeksu cywilnego, Księga trzecia, Zobowiązania TOM 1, G. Pieniek i inni, Warszawa 2008, s. 614-615).

Z analizy literalnego brzmienia przepisu art. 446 § 2 k.c. wynika, że przewiduje on samodzielne przesłanki określenia wysokości renty. Są nimi potrzeby poszkodowanego oraz możliwości majątkowe i zarobkowe zmarłego. Pierwsza z przytoczonych przesłanek jest zbliżona do przewidzianej w art. 135 k. r. o. przesłanki stanowiącej kryterium ustalenia wysokości alimentów. Jednakże zachodzi między nimi znacząca różnica. W myśl art. 135 k. r. o. stanowiące przesłankę określenia wysokości alimentów potrzeby uprawnionego zostały ograniczone przez wskazanie, że chodzi jedynie o usprawiedliwione potrzeby uprawnionego. Nie zostały natomiast w ten sposób ograniczone potrzeby uprawnionego, jako przesłanka ustalenia wysokości renty na podstawie art. 446 § 2 k.c. To oznacza, że w rozumieniu art. 446 § 2 k.c. omawiana przesłanka może obejmować wszystkie potrzeby uprawnionego, których został on pozbawiony w wyniku czynu niedozwolonego, rzeczywiście zaspakajane przez zmarłego, niezależnie od tego czy mieściły się one, czy też wykraczały poza granice usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego w rozumieniu art. 135 k.r.o. (patrz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2008 roku, III CSK 386/07, LEX nr 442529).

Za przyjętą wykładnią przemawia odszkodowawczy charakter renty przewidzianej w art. 446 § 2 k.c. Powszechnie przyjmuje się, że jej celem jest restytucja - w granicach możliwych do zrealizowania - tego stanu rzeczy, jaki istniał w chwili śmierci bezpośrednio poszkodowanego. Istotne znaczenie w tym zakresie ma także wynikająca z art. 361 § 2 k.c. zasada pełnego odszkodowania.

Przenosząc powyższe teoretyczne rozważania na grunt niniejszej sprawy, wskazać należy że powód po śmierci matki otrzymuje rentę rodzinną z ZUS –u. Początkowo była ona w wysokości 531,46zł netto miesięcznie, obecnie od 1 stycznia 2013r. w kwocie 717,35zł netto miesięcznie.

Niewątpliwie są to kwoty znacznie mniejsze od tych jakie mogłaby zapewnić mu zmarła matka prowadząc tę działalność gospodarczą, którą prowadziła w chwili wypadku. Podzielając w całości opinię biegłego z zakresu ekonomii co prognozowanych dochodów zmarłej jako wyczerpującą i całościową, oraz mając na uwadze jego wyjaśnienia ustne na rozprawie Sąd uznał za zasadne zasądzenie na rzecz powoda renty wyrównawczej w kwocie 120, 59 zł miesięcznie za okres od 1 marca 2010 do 31 grudnia 2010, w kwocie 160,19 zł miesięcznie za rok 2011 i w kwocie 131, 25 zł miesięcznie począwszy od 1 stycznia 2012r.

Zdaniem Sądu za zasadnością zasądzenia renty wyrównawczej w w/w kwotach przemawia nie budzący wątpliwości w okolicznościach niniejszej sprawy fakt, że na zmarłej ciążył wobec powoda obowiązek alimentacyjny.

Odnosnie potrzeb osób uprawnionych, czyli pierwszej z przesłanek uzasadniających zasądzenie renty, Sąd stwierdził, iż fakt ich istnienia nie może budzić wątpliwości. Powszechnie wiadomym bowiem jest, że utrzymanie i wychowanie każdego dziecka, zwłaszcza w okresie szkolnym (powód ma obecnie 18 lat, jest w maturalnej klasie i zamierza

studiować), wiąże się ze stałymi i znacznymi wydatkami, tak więc przesłanka ta nie wymaga szerszego uzasadnienia. Zaznaczyć jedynie należy, że przy rozważaniu zakresu potrzeb Sąd miał na uwadze normalne potrzeby uczących się osób. Z okoliczności sprawy wynika, że wobec powoda nie zachodzą podstawy do uwzględnienia szczególnych potrzeb, związanych przykładowo z chorobą, rehabilitacją czy też talentem dziecka, któremu konieczna byłaby pomoc w dalszym szczegółowym kształceniu.

Ocena drugiej z przesłanek ustalenia renty, czyli zarobkowych i majątkowych możliwości zmarłej, oparta musi być na realnych podstawach. Dotyczy to zarówno dotychczasowych zarobkowych i majątkowych możliwości, jak również stopnia ich prawdopodobieństwa w przyszłości (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lipca 2005 roku, V CK 31/05, *monitor Prawniczy* 2005/17/827).

Dochodzona przez powoda renta ma charakter odszkodowawczy, zastosowanie w sprawie znajduje art. 322 k.p.c. Nie ulega bowiem wątpliwości, że w sytuacji, w której istnienie szkody jest niewątpliwe, a ściśle jej ustalenie w zakresie zmiennych elementów jest niemożliwe lub nader utrudnione Sąd może przyjąć odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy (taką możliwość przyjął m. in. Sąd Najwyższy w powoływanym wyżej wyroku - III CSK 386/07).

Z uwagi jednak na fakt, iż dochodzona renta ma charakter renty wyrównawczej Sąd ustalając jej wysokość za poszczególne okresy oparł się jak wcześniej wskazano na wyliczeniach dotyczących możliwości zarobkowych zmarłej w latach 2007 – 2012r. zawartych w opinii biegłego sądowego z zakresu ekonomii. Wynika z nich, że dochody zmarłej z roku na rok by wzrastały, ale wzrostu tego nie można ocenić jako znaczący, kształtowałby się on na poziomie od 1000 do 1500,-zł rocznie. Niewątpliwe też jest że z uwagi na waloryzację będzie wzrastać wysokość renty rodzinnej otrzymywanej przez powoda z ZUS-u. W tej sytuacji zasądzone kwota bieżącej renty wyrównawczej spowoduje wyrównanie szkody poniesionej przez powoda z powodu śmierci matki i zapewni mu dochody w przodku podjęcia studiów po ukończeniu liceum.

Zasądzając powyższe kwoty Sąd miał na uwadze fakt, że oprócz zmarłej do alimentacji powoda jest uprawniony w tej samej kolejności jego ojciec W. M..

Roszczenie powoda o zapłatę renty wyrównawczej ponad zasądzone kwoty jako niezasadne podlega oddaleniu.

Kolejnym roszczeniem powoda jest roszczenie o zwrot kosztów pogrzebu. Roszczenie o zwrot tych kosztów uzasadnia treść art. 446§ 1 k.c. Do kosztów pogrzebu zaliczyć można również postawienie nagrobka, zamieszczenie nekrologów w gazecie czy też umiarkowane wydatki poniesione na zakup niezbędnej odzieży żałobnej, której noszenie w czasie pogrzebu jak i przez dłuższy czas po zgonie osoby bliskiej jest zwyczajowo przyjęte w wielu środowiskach (por. wyrok SN z dnia 7 marca 1969r. II PR 641/69 OSNC 1970/2/33). Granice obowiązku zwrotu kosztów pogrzebu wyznaczają zwyczaje przyjęte w danym środowisku (wyroki SN z dnia 22 stycznia 1981 II CR 600/80 LEX nr 8301, z 6 stycznia 1982r. II CR 556/81 LEX nr 8388, z dnia 9 marca 2007r. V CSK 459/06 LEX nr 277273). Należą się one jednak temu kto je faktycznie poniósł, niezależnie czy jest spadkobiercą poszkodowanego. W niniejszym przypadku jak wynika z przedłożonych rachunków poza kwotą 165, 85zł (należność za wjazd na cmentarz) koszty pogrzebu, nagrobka i innych opat poniósł ojciec powoda W. M. i jego babka D. M..

Powód jest jedynym spadkobiercą zmarłej K. D.. Jest on zatem zobowiązany z mocy ustawy do poniesienia szeroko pojętych kosztów pogrzebu. Nie wykazał jednak w żaden sposób aby koszty który się domaga poza kwotą 165,85zł zwrócił swemu ojcu lub babce a przez to nabył bezpośrednie roszczenie do osoby odpowiedzialnej za szkodę.

Na marginesie tylko należy wskazać, że części kosztów związanych z zakupem odzieży żałobnej dla powoda i zmarłej, kwiatów, paliwa ramki na zdjęcie nie została w żaden sposób udowodniona. Nie zostało również wykazane aby powód był zobowiązany do zapłacenia długu zmarłej matki w sklepie.

Mając na uwadze powyższe poza kwotą 165,85 zł, którą zasądzone wraz ustawowymi odsetkami od 2 maja 2013r. roszczenie powoda o zwrot pozostałych kosztów pogrzebu jako niezasadne podlega oddaleniu.

Oddalone też zostało roszczenie powoda o zapłacenie od tej kwoty ustawowych odsetek od tej kwoty od dnia wniesienia pozwu z przyczyn, które wcześniej opisano przy zasądzeniu kwoty zadośćuczynienia.

O kosztach procesu orzeczono po myśli art. 100 k.p.c. rozdzielając je stosunkowo między strony zgodnie z wynikiem procesu. Powód utrzymał się ze swoim roszczeniem w 72%. Koszty jakie strony poniosły w tej sprawie zamknęły się kwotą 20.775,76zł. Na kwotę tę składają się opłata uiszczona przez powoda od pozwu 5000,-zł do uiszczenia powód został zobowiązany w wyniku częściowego uwzględnienia jego wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych (k 36-37) , koszty sporządzonych opinii w kwocie 1341, 76zł oraz wynagrodzenia pełnomocników po 7200,-zł (§ 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163 poz. 1348 ze zm.) i opłaty skarbowe od pełnomocnictwa udzielonego adwokatowi i radcy prawnemu. Rozliczenie stosunkowe powyższe koszty spowodowało zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda tytułem zwrotu kosztów procesu kwoty 9.141,34zł.

Pozwanego obciążono również stosownie do treści art. 113 ust 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych tj. Dz. U. z 2010r. Nr 90 poz. 594 ze zm.), częścią należnej opłaty sądowej, wyliczonej w stosunku do uwzględnionego roszczonej, której strona powodowa nie miała obowiązku uiścić.